

V předchozích číslech Kaleidoskopu 2-3 a 4/2009 jsme se zmínili o ženách z pomocné roty 2. čs. sam. paradesantní brigády v SSSR (2. pdb). Již víme, že pět z nich přiletělo v říjnu 1944 s parabrigádou na pomoc SNP a v letounech Li-2 přistávaly na letišti Tri Duby.

Povstalecké jednotky byly německou ofenzívou zatlačeny do hor a 27. října 1944 padla Banská Bystrica. Těžký úděl a strádání čekalo i těchto 5 žen. Dvě z nich padly do zajetí, jedna se s partyzánským oddílem probila přes frontu a zbývající dvě přežily zimu v partyzánských oddílech. Tak jako tisíce krajanů z Podkarpatské Rusi, i Anna Hricáková a Marie Ljachová, po rozbití Československa utíkaly před Maďary do SSSR. Tam byly pohraniční stráží zadrženy a odsouzeny za překročení státní hranice na 3 roky nucených prací. Až v létě 1943 se dostaly do čs. vojenské jednotky v Buzuluku a příští rok k parabrigádě, se kterou odletěly na pomoc SNP. Další byla Češka z Volyně, Natalie Kurucová-Novická a v Buzuluku, kam přišla celá rodina Novických, se v r. 1943 provdala. Na Slovensko odletěl též její manžel, ppor. Petr Kuruc z Podkarpatské Rusi, velitel čety ve 2. rotě II. paradesantního praporu.

Ze zámožného polského rodu v Lipnici Wielké pocházela učitelka Vilma Mastellová. Toto polské území bylo v září 1939 dobyt armádou Slovenského štátu a stalo se jeho součástí. Vilma evakovala do Lvova, kde již byla Rudá armáda. Byla bez dokladů, a tak ji NKVD poslalo na práce do Omské oblasti. Tam se provdala za čs. občana, za kterým později přijela do Buzuluku. Manžel Max Rawek, Žid z Českého Těšína, zemřel v Buzuluku v roce 1943.

Z polského Slezska byla studentka Ruth Rosenzweigová-Bleicherová, která se narodila v Novém Jičíně. Po vypuknutí války odjela Ruth do Lvova. Tam byla NKVD zadržena a odeslána na práce do Marijské ASSR. V čs. náhradním praporu v Buzuluku se v roce 1943 přihlásila do čs. vojska. V Proskurově se v červnu 1944 provdala, oba manželé byli židovské národnosti. Manžel ppor. Erich Rosenzweig pocházel z Ostravy a oba s II. pd. praporem přistáli na Slovensku.

Před odletem se ženami pomocné roty hovořil velitel 2. pdb plk. pěch. Vladimír Příklad. Zdůraznil nebezpečí a útrapy v bojích na Slovensku a hodlal ženy ponechat v týlu. Výše jmenované ženy to nevzdaly, neopustily parabrigádu a opět se dobrovolně hlásily k odletu na pomoc SNP. Dnes se podrobněji podíváme na vznik této pomocné roty a její následný vývoj.

Náhradní prapor

Hned po osvobození Volyně Rudou armádou v březnu 1944 se hlásily tisíce volyňských mužů i žen do čs. armády. Příchodem nových bojovníků byly doplněny bojové ztráty 1. čs. sam. brigády v SSSR (její stav se hned zvýšil z 2 905 na 6 817 mužů), byl naplněn početní stav 2. čs. sam. brigády a značně se rozrůstal náhradní prapor. Nastala možnost vzniku dalších jednotek a zrodu čs. armádního sboru v SSSR. Následně docházelo k nutným organizačním změnám. Dle návrhů československo-sovětské komise vydalo 10. dubna 1944 velení Rudé armády memorandum s řadou opatření, které na prvním místě vedly ke zformování velitelství čs. sboru v SSSR. V souladu se sovětským memorandumem MNO v Londýně dnem 5. května 1944 zrušilo

dosavadní velitelství čs. jednotek v SSSR (VČsVJ) a ustanovilo velitelství 1. čs. armádního sboru v SSSR (1. čs. sbor), jehož velitelem byl opět ustanoven brig. gen. Jan Kratochvíl (předchozí velitel VČsVJ). Změna byla provedena rozkazem ze 4. května. Tímto dnem začal také oficiálně působit čs. náhradní pluk.

Náhradní prapor (NP) v Jefremově vydal 8. dubna 1944 poslední rozkaz č. 79 a další rozkaz č. 80 vydalo 10. dubna náhradní těleso (NT) v Jefremově. Jeho existence byla krátká, transporty se NT přesunoval do nového prostoru a 5. května vyšel poslední rozkaz č. 98. Až 13. května 1944, po příjezdu do nové posádky Sadagura, byl vydán již čs. náhradním plukem (čs. NP) denní rozkaz č. 99.

20. dubna 1944 bylo v seznamu dětského domova v Jefremově 60 dětí čs. vojáků. Na sociální péči tam byla více než stovka převážně starších žen a mužů, neschopných vojenské služby (jejich synové nebo dcery se stali příslušníky čs. jednotky), ti do nové posádky neodjížděli. Velitel NT udělil 27. dubna dva měsíce mimořádné dovolené do Jefremova ženám s malými dětmi, v seznamu je 54 vojínek a poddůstojnic (rozkaz č. 96/1, dle č. j. 3744/dův./VČsVJ v SSSR). Ženám ponechaných v soukromých bytech byla později dovolená prodlužována: „Na rozkaz velitelství I. čs. sboru v SSSR č. 47/44, čl. 2: Všem ženám v Jefremově prodlužuji dovolenou do konce července 1944. Proviantem a mimořádným přídavkem pro děti jsou rovněž zaopatřeny do konce července 1944“

(rozkazy čs. NP 127/7 ze 17. a 2. čs. pdb 119/8 z 21. června).

Změny se také dotkly čtyř mladičkových elévek NP: „Dnem 1. 5. 1944 přemísťuji toto mužstvo od NP k VČsVJ, štábní rotě: voj. elév

Laštovičková Sylvie, voj. elév Biněvská Věra, voj. elév Heršlovičová Elisa, voj. elév Reichlová Věra. Nástup služby u VČsVJ 24. 4. 1944“

(VČsVJ Jefremov 22. 4. 1944, rozkaz brig. gen. Jana Kratochvíla č. 28/2). První tři elévky se narodily v roce 1929 a v roce 1944 dosáhly věku 15 let, např. Věře Biněvské bylo 15 let až v druhé polovině září 1944. Její starší sestra čet. Vanda Vielošíková-Biněvská, zdravotní poddůstojník parabrigády, v té době ošetřovala na bojišti v předhůří Karpat zraněné vojáky pd. praporu. Poslední z elévek, Věra Reichlová, byla o 2 roky starší. Dívky do nové posádky se štábní rotou VČsVJ neodjely a zůstaly v Jefremově u svých rodin. Pplk. Karel Střelka řešil vzniklou situaci po přesunu do Sadagury jedním z prvních rozkazů čs. NP. Ponechal je s rodinami v Jefremově a kmenově je vzal zpět:

„Dnem 15. 5. 1944 přemísťuji toto mužstvo od štábní roty čs. sboru k čs. NP, k náhradní rotě: voj. elev Lastovičkova Sylvie 6800, voj. elev Herslovičova Elsa, des. Bielikova Teresia 3460, voj. Binevska Ruzena 6794, voj. Mozorovič Lucian 6803 (pozn. aut. správně Morozovič, manžel Biněvské Růženy), voj. elev Binevska Vera 6793

, voj. elev Reichlova Vera.“ Poznámka

:

„Jmenovaní mají děti a ostali v Jefremove

“ (denní rozkaz čs. NP č. 103/12 z 19. 5. 1944). Až 25. srpna byly dvě z těchto děvčat, voj. elév Biněvská Věra Nikon s KČ 6793 (kmenové číslo) a voj. elév Laštovičková Sylvie Nikolaj s KČ 6800, přemístěny z Jefremova k 1. čs. spojovacímu praporu. Nevíme proč bylo oddalováno přemístění, postupně vyšlo ve třech rozkazech čs. NP (č. 180/6, 187/6 a 206/5 ve dnech 17. 8.-16. 9. 1944).

Změny

Ale vraťme se ještě do druhé poloviny dubna, kdy byly v Jefremově realizovány značné změny i přemísťování mužstva. Čs. vojenské jednotky tuto posádku na přelomu dubna a května opouštěly, železničními transporty byly přepravovány na západ, blíže frontě. Denní rozkaz velitele náhradního tělesa pplk. pěch. Karla Štřelky č. 88/6, Jefremov 19. 4. 1944:

„Pracovní oddíl – určení. Čs. záložní pluk pro bázi 2. čs. sam. brigády v SSSR postaví pracovní četnu 120 mužů, intendantní oddíl 15 mužů, sanitní skupinu 10 žen. Pro tuto pracovní rotu a skupiny určí jmenovitě náhradní rota všechny muže, kteří jsou již přiděleni na práce u 2. čs. sam. brigády v SSSR a kromě toho: 12 mužů z nichž 1 bude písař a 1 kuchař, 10 žen pro brigádní ošetřovnu (sestry a sanitářky). Pomocná rota určí jmenovitě všechny muže, kteří jsou přiděleni na práce u 2. čs. sam. brigády v SSSR a kromě toho 10 mužů. Výcvikový pěší prapor určí 50 mužů, z nich 3 poddůstojníky a 1 kuchaře. Prapor těžkých zbraní určí 9 vojáků a 1 kuchaře. Tankový prapor určí 5 mužů, ženijní rota 5 mužů, tranzitní rota 20 mužů, bývalých vojáků.“

Citovaným rozkazem bylo určeno postavit 145 mužů a žen. Z textu vyplývá, že z náhradní a pomocné roty NT již bylo dříve určeno na práce u 2. brigády 23 mužů, kteří nyní byli zahrnuti v celkovém čísle 145 lidí. Bývalo zvykem, že velitelé určených jednotek se spíše zbavovali méně vhodných příslušníků. Upřesnění vyšlo dalším rozkazem NT č. 93/3, 24. dubna:

„Dnem 25. 4. 1944 byla zřízena u velitelství záložního pluku pracovní skupina 120 mužů, skup. int. odd. 15 mužů, skup. sanitární služby 10 žen (příloha I). Tato pracovní rota a skupiny zůstávají kmenovými příslušníky záložního pluku a dnem 25. 4. 1944 budou odevzdány do stavu živých 2. čs. sam. brigády v SSSR. Zatímním velitelem celé pracovní skupiny určuji rt. Moca Vladimír. Zařídte, aby mužstvo dle přílohy I nastoupilo v 7. 45 hod. 25. 4. 1944 v kasárnách na ulici Svobody k předání 2. brigádě. V těchto kasárnách bude i ubytováno. Další rozkazy si velitel vyžádá u náčelníka štábu 2. brigády. Roty vyzbrojí mužstvo starými vintovkami.“

V příloze I k dennímu rozkazu NT č. 93 jsou jména 145 příslušníků s uvedením rot, která je odesílá a s určením, včetně žen sanitní skupiny, které vypisujeme přesně jak jsou uvedeny: „Sanitní skupina: 136. svob. Drizova Berta-určení med. sestra, 137. svob. Bleicherova R.-určení med. sestra, 138. voj. Kurucova Natalie-určení sanitarka, 139. voj. Majkova Anna-určení sanitarka, 140. voj. Mastelova Vilma, 141. voj. Husovska Marie, 142. voj. Eisensteinova R., 143. voj. Eisensteinova Z., 144. voj. Grossova Helena, 145. voj. Ostereichova (všechny z náhradní roty).“

U žen s pořadovými čísly 140-145 není uvedeno určení. Nejsou uvedena kmenová čísla, a tak jsme se pracně snažili upřesnit nejen křestní jméno, ale i příjmení. Čs. jednotkou např. prošly čtyři židovské ženy se jmény Eisensteinová: rtm. pom. zdrav. Zlatníková-Eisensteinová Baitla (Běla) nar. 1918, odvodní č. 1149, 27. 8. 1942 Buzuluk. Zbývající Eisensteinové byly odveleny v Buzuluk 4. 1. 1944, matka voj. Sura (Soňa, Líza) nar. 1893 s KČ 6768 a dcery voj. Zesla (Žofie) nar. 1916 s KČ 6769, čet. Rachela (Irena) nar. 1926 s KČ 6770.

Předposlední denní rozkaz VČsVJ č. 30/2, Jefremov 25. 4. 1944, kromě jiného uvádí: „Přemístění od NP k VČsVJ, štábní rota, s určením pro VČsVJ: voj. elév Eisensteinová Růžena, voj. elév Eisensteinová S. Nástup služby ihned.“

Text tohoto článku je značně nepřesný, dá se říci rozporuplný. Písařka VČsVJ, které bylo krátce poté zrušeno, křestní jméno Zesly uvedla jen zkratkou S. a z Rachely udělala Růženu. Obě sestry r. 1926 a 1916 byly odvedeny jako řádné vojínky se zdravotní klasifikací A. Nebyly, tak jak je v rozkaze uvedeno, elévy (mladičkými vojačky, používanými jen k pomocným

službám).

Rozkazem NT určené vojínky Eisensteinová Rachela, Eisensteinová Zesla, Grozsová Helena a Osterreicherová Sonja se zřejmě nařizené službě v sanitní skupině vyhnuly a byly NT nahrazeny. Archivní materiály nic neuvádějí k jejich návratu zpět k NT. Jak je ze studia rozkazů čs. jednotek zřejmé, stávalo se, že velitelé podřízených jednotek vydaný rozkaz k přemístění neprovedli a nepostradatelné neuvolnili. Též některé z žen právě moc rozkazy nerespektovaly a různými cestami se je snažily ovlivnit ve svůj prospěch. Při stálém nedostatku kvalitních důstojníků nebyla štábní práce na takové úrovni, aby 4. oddělení (personální) vždy obdobné změny rozkazů zaznamenalo.

Denní rozkaz NT č. 96/3, Jefremov 27. 4. 1944, naznačuje náhradu za čtyři výše uvedené ženy: „Do pracovní roty 2. čs. sam. brigády přiděluji toto mužstvo: rtm. Fleischmann Arnold, des. Gerber Adolf, des. Novák Alois, voj. Matušek Rudolf, svob. Hricáková Anna, svob. Ljachová Marie a voj. Matušková Viktorie.“

Zřejmě tyto ženy požádaly o výměnu za původně určené, jen voj. Anna Rusínová zde není uvedena. Všimněme si terminologie v rozkazech výše: pracovní oddíl nebo četa–sanitní skupina, pracovní rota–skupina sanitární služby, pracovní rota 2. čs. sam. brigády. Až mnohem později se v názvu objevila pomocná rota 2. pdb. Se jmény některých žen jsme se poté setkávali v Proskurově v denních rozkazech parabrigády (ubytování, služební cesty, tresty včetně degradace, odvelování apod.). Rozborem archivních materiálů můžeme konstatovat, že z Jefremova do Proskurova v první polovině května 1944 došlo s prvním transportem parabrigády těchto 10 žen pomocné roty:

Seznam žen pomocné roty 2. pdb

V Proskurově, květen – červenec 1944: svob. Bleicherová Ruth, svob. Dricsová Berta, svob. Hricáková Anna, svob. Ljachová Marie, voj. Hušovská Marie, voj. Kurucová Natalie, voj. Majková Anna, voj. Mastellová Vilma, voj. Matušková Viktorie, voj. Rusínová Anna. Změny: voj. Hušovská a voj. Matušková odveleny 30. 5. 1944 k 1. br. (BR 102/10), svob. Ljachová degradace na vojína 1. 6. 1944 (BR 104/2), voj. Majková odvelena 30. 7. 1944 k čs. NP (BR 143/8).

Tento seznam v podstatě potvrzuje jeden z mála dochovaných dokumentů ke jménům v pomocné rotě v Proskurově, přípis velitelství 3. čs. sam. brigády v SSSR z 15. 6. 1944, adresovaný velitelství 2. čs. sam. brigády: „*Přiloženě zasíláme seznam našich příslušníků (pracovní skupina) a prosíme, abyste ihned zaslali všechny vojíny s klasifikací „A“ a „Bs“.* Náhradu vyžádejte si u Čs. náhradního pluku. *Z rozkazu: náčelník štábu 3. brigády, mjr. pěch. Kukla Miroslav.*“

10 námi sledovaných žen uvádí příloha žádosti 3. brigády pod č. 140-149, jména vypisujeme přesně dle textu:

„*Svob. Bleicherová Rut, svob. Dricová Berta, svob. Hricáková Anna, voj. Majková Anna, voj. Matušková Viktorie, voj. Rusínová Anna, voj. Mastelová Vilma, voj. Kurucová Natalie, voj. Husovská Marie, svob. Ljachová Marie.*“

U žen zdravotní klasifikace nebyla uvedena a za jménem každé je uvedeno zařazení v NP: „*intend. skup. trans. roty.*“

K nově se formující 3. čs. sam. brigádě bylo přemístěno mužstvo celého čs. NP včetně zařazených v pracovní rotě 2. pdb. Žádost 3. brigády o navrácení s přiloženým seznamem 149 osob došla k parabrigádě dle razítka 21. června, pod č. j. 568/1944. Dle poznámky na příloze

„velitel pomocné roty rtm. Fiala Josef,“

ten žádost zřejmě řešil a nedošlo k odeslání zbývajících 8 žen z 10 požadovaných. Již víme, že rozkazem 1. čs. sboru byly Hušovská a Matušková odeslány 30. května (k 1. čs. sam. brigádě, u Hušovské byla změna přemístění BR 109/3 ke sborovému intendantnímu parku) a voj. Ljachové byla odebrána poddůstojnická hodnost za pozdní návrat z dovolené.

Dle plánu paradesantní přípravy v Proskurově i pomocná rota procházela paradesantním výcvikem, ale bez seskoků padákem, které se tam již neprováděly. Anna Špinerová-Hricáková po letech vzpomínala: „*Probírali jsme terorii seskoků, při pozemním výcviku řízení padáku a dopady z mŕstvků, učili se balit osobní padáky. Muži navíc balili zásobníky s materiálem a procvičovali na atrapě letounu jejich ukládání*“.

Pomocná rota neměla bojový charakter a její příslušníci, kteří v Proskurově pracovali v různých službách u 2. pdb, byli převážně starších ročníků se zdravotním omezením. Např. v hlášení z 24. června je uvedeno 30 jmen mužů roč. 1887-1915 a 1927 s klasifikací „Bs“ a „B“. Mnozí byli postupně odvelováni k 1. čs. NP, poté odesíláni k bojovým jednotkám sboru a do pomocné roty přicházely opět doplňky. Střídali se velitelé této početné jednotky (měla téměř 150 osob), původně byl velitelem rotný, poté rotmistři. Dochovalo se jen málo písemností a ty, zřejmě vzhledem k různému pracovnímu nasazení příslušníků, nejsou nejpřesnější.

Dostupné výkazy

To se též týká několika nalezených výkazů počtů pomocné roty. Můžeme konstatovat, že výkazy nebyly pečlivě vedeny a neodpovídaly skutečnému stavu. Zarážející jsou zejména značné součtové rozdíly desítek lidí. Výkazy naznačují, že jejich zpracovatelé neznali přesně početní stavy (nerespektovali změny přemísťování) a zejména neměli přehled o nepřítomných. Vojenský historik Miroslav Šáda, který dle hlášení z 5. 9. 1944 uvedl vykazované skutečné počty jednotek čs. sboru v SSSR (celkem 16 678 před zahájením Karpatsko-dukelské operace), doplnil tabulku poznámkou: „*VHA-SSSR-kopie z archívu MO SSSR. Tabulka, podle které uvádíme počty k 5. 9., nevzbuzuje ovšem co do přesnosti přílišnou důvěru. Jiný přehled o počtech však nemáme.*“

Tato věta je plně poplatná pro

nalezené výkazy pomocné roty.

Je tedy zřejmé, že pomocná rota 2. pdb měla 10 žen (4 poddůstojníky a 6 vojnů) do 30. 5. Poté 8 žen (3 poddůstojníky a 5 vojnů) do 30. 7. Od té doby 7 žen (3 poddůstojníky a 4 vojiny). Až 10. srpna byly k ní přemístěny voj. Fialová Anna a voj. Fialová Božena, tím se stav zvýšil na 9 (3 poddůstojníky a 6 vojnů). Ze seznamu žen k 31. 8. 1944 (Kaleidoskop č. 2-3/2009, str. 61) víme, že těchto 9 žen pomocné roty šlo s parabrigádou do bojů v předhůří polských Karpat. Pečlivě jsme procházeli archivní materiály ve sledovaném období, ale kromě svob. Winterové (k ní text dále) nebyla o další ženě žádná zmínka.

Bedlivým čtenářům předkládáme výkazy pro posouzení. V nalezených výkazech (6. 7., 21. 8., 3. 9. a 4. 9.) byla dle kmenového stavu vždy navíc 1 žena, poddůstojník. Samozřejmě nemohla být 21. 8. a 3. 9. přítomna, jak také výkazy uvádějí. 4. 9. jsou řádky žen ve výkazu početně chybné. Vzhledem ke značným početním chybám nelze výkazy pokládat za věrohodné a jsou pro nás nepoužitelné: např. 3. září byl uveden stav (1. a 2. ř.) 137 a po odpočtu 33 nepřítomných zbylo 52 přítomných (chybí 52 osob, z toho 44 vojnů, ...); naopak 6. července přebývá 1 rtm., 1 podd., 8 voj.

Výkaz z počtu živených pomocné roty 6. 7. 1944:

Stav kmenový: ženy podd. 4 a voj. 5, rtm. 1, podd. 6, voj. 94

Nemocní: ženy podd. 0 a voj. 1,

Nepřítomi: ženy podd. 1 a voj. 1, rtm. 0, podd. 2, voj. 35

Přítomni: ženy podd. 3 a voj. 4, rtm. 2, podd. 5, voj. 67

Výkaz počtů 2. pdb 21. 8. 1944, odděleně je závěrem pomocná rota:

Stav kmenový, ženy: 4 poddůstojníci a 6 vojínů

Přítomni, ženy: 4 poddůstojníci a 6 vojínů

Výkaz stavu živených pomocné roty 3. 9.1944 zpracoval v zast. velitele čet. Korinec:

Stav kmenový 10 žen (4 podd. a 6 voj.), 1 rtm., 7 podd. a 109 voj.

Stav přidělených (ženy 0), důst. 0/1, podd. 1/8, RA 0

Nemocných (ženy 0), 12 voj.

Nepřítomných (ženy 0), 2 podd. a 31 voj.

Přítomno: 10 žen (4 podd. a 6 voj.), 2 rtm., 6 podd., 34 voj.

Výkaz stavu živených pomocné roty 4. 9. 1944:

Stav kmenový: 10 žen (4 podd. a 6 voj.)

Nemocní: 2 ženy (1 podd. a 1 voj.)

Nepřítomní 2 ženy (1 podd. a 1 voj.)

Přítomno: 7 žen (3 podd. a 4 voj.)

4. oddělení štábu 2. parabrigády zpracovalo v Proskurově strojopisně jmenné seznamy příslušníků s osobními daty dle jednotek Ten zhruba uvádí 3 177 jmen i částečně změny. Není uvedena pomocná rota, její příslušníci zůstávali stále v kmenovém stavu NP. V podstatě obdobný průklep 143 stran má VÚA-VHA Praha ve svázaných deskách. Jen v tomto je závěrem na s. 137-143 rukopisně sepsovaná „Pomocná rota u II. brigády v kmen. stavu u náhradního pluku“. Je zde uvedeno 145 jmen, z toho 9 žen, jako první je velitel rtm. Fleischmann Arnold, KČ 146.

Jména žen opisujeme přesně tak, jak jsou uvedena (poslední je jméno po otci) i s KČ: „svob. Bleicherová Ruta Samuel 3398, svob. Dricová Berta Emanuel 1066, svob. Hricáková Anna Ivan 3463, svob. Vinterová Ludmila 3999, voj. Kurucová Natalie Nikolaj 3778, voj. Mastelová Vilma Karel 6778, voj. Majková Anna Ivan 3747, voj. Rusínová-Matušková Anna Alex., voj. Ljachová Mária Ivan 3462.“

Nevíme, kdy a kým byl tento nepřesný seznam pořizován, u žen má zásadní chyby. Voj.

Rusínová-Matušková (bez KČ), to jsou dvě různé osoby. V začátcích bádání nám upřesnění zabralo hodně času. Voj. Rusínová Anna Alexej má KČ 3126. Voj. Matušková Viktorie má KČ 2903, odvelena byla 30. 5. Svob. Winterová Ludmila do seznamu nepatří.

Vdaná Berta Dricsová, rozená Zejdová, přijela s manželem do Buzuluku společně, oba byli židovské národnosti. Narodila se 20. 7. 1920 Riga (Lotyšsko) a byla odvedena praporním rozkazem 18. 11. 1942 v Buzuluku s KČ 1066. V NP 5. 3. 1944 povýšena na svobodníka. V archivních materiálech bývá různě uváděna jako Dricová, Drizová, Ducová, Stegulová. Jako svob. Stekolová Buba z pom. roty 2. pdb byla 15. 9. 1944 brigádním rozkazem 172/1 povýšena na desátníka. Opět se potvrzuje, že písaři zapisovali jména tak, jak jim řekli. Věra Tichá, Po boku mužů, Praha 1966, s. 156 (rejstřík s. 152) ji jmenuje Berta Driesová dle návrhu k vyznamenání chirurgických sester po KDO. Erich Kulka, Židé v československé Svobodové armádě, Praha 1990, s. 322 (rejstřík s. 382), s odkazem na Věru Tichou, rovněž píše Berta Driesová. K manželovi, dle kmenového listu, uvádí Miroslav Brož, Hrdinové od Sokolova, Praha 2006, s. 70: „Voj. Dricz Simon Simon nar. 12. 1. 1920 Praha, odvod Buzuluk 3. 11. 1942, KČ 1059, v bojích u Sokolova 8. 3. 1943 raněn, emigroval do Velké Británie, změna příjmení na Simony.“

Vdaná Anna Majková, rozená Bohušová, nar. 27. 11. 1922 Veseloje (Lipecký okres, SSSR), odvedena v Buzuluku 4. 1. 1944, KČ 3747. Sanitárka, z pomocné roty odvelena 30. 7. 1944. Manžel rt. Stanislav Majka, nar. 6. 5. 1918 Kielce (Polsko), odvod Buzuluk 18. 2. 1942, KČ 337. V Charkově 1. 3. 1943 zraněn, poté s 1. čs. brigádou v bojích u Kyjeva.

Ke vdané Ludmile Winterové (odvelené ze 2. čs. brigády již rozkazem VČsVJ z 20. 4. 1944) a též k manželovi MUDr. Winterovi jsme pro upřesnění náznaků o možném zařazení v pomocné rotě 2. pdb prošli archivní spisy od odvodu do konce října 1944. Po detailním prostudování písemných materiálů můžeme konstatovat, že svob. Winterová nebyla nikdy příslušnicí pomocné roty parabrigády. Úvaha, že se do rukopisného seznamu dostala jen evidenčně, snad i nedopatřením, neodpovídala skutečnosti. Fyzicky přítomna v pomocné rotě nebyla a v seznamu neměla být uvedena. Jen stručně seznámíme čtenáře s problematikou:

V říjnu 1943, po svatbě s MUDr. Waltrem Winterem, přijela k čs. náhradnímu praporu do Buzuluku i jeho manželka, Ukrajinka Ludmila Winterová-Turbinová, nar. 25. 9. 1915 v Kijevě. V záznamu z 8. 5. 1947 uvedla, že byla příslušnicí Rudé armády a žila v Kijevě s dcerou Ludmilou (nar. 3. 6. 1935) do sňatku s MUDr. Waltrem Winterem (nar. 29. 6. 1912 v Hodoníně, příslušný do Ostravy, oba byli židovské národnosti). Ihned po sňatku se 1. 10. 1943 ústně přihlásila do čs. vojenské jednotky, kam nastoupila 14. 10. 1943. Zřejmě s doporučením vlivného manžela se hlásila jako lékařka, přestože tuto kvalifikaci neměla. Po odvodu byla Winterová s titulem MUDr. zařazena ve zdravotní službě u manžela. Krátce poté byla rozkazem NP č. 201/10 výkonu lékařské služby zproštěna a na návrh šéflékaře byl voj. Winterové Ludmile (již bez titulu) udělen 1 měsíc zdravotní dovolené. V lednu 1944 byla voj. Winterová přemístěna ke 2. čs. brigádě a přidělena ke zdravotní službě, kde byl manžel přednostou. 22. února povýšena na svob. a po spec. prohlídce schopna paravýcviku, dceru měla v dětském domově v Jefremově. 12. dubna se s manželem opožděně vrátili z dovolené v Kijevě (za 19 dní). Poté jí byla denním rozkazem VČsVJ č. 26/1, Jefremov 20. 4. 1944 udělena dvouměsíční zdravotní dovolená. Dovolená byla svob. Winterové opakovaně prodlužována až do 20. října 1944. V srpnu přijela Winterová k čs. NP a po přímlovkách vyhověl velitel pplk. Střelka její žádosti a rozkazem ji přemístil ke 2. pdb. Následně byl tento článek rozkazu zrušen a Winterová odeslána opět na dvouměsíční dovolenou. Její další služba již nebyla spojena s parabrigádou.

Z výše uvedeného je patrné, jak bylo pracné z torza dochovaných dokumentů sestavovat

seznamy pomocné roty. K 31. srpnu 1944 bylo v Proskurově těchto 9 žen: Fialová Anna, Fialová Božena, Dricsová Berta, Hricáková Anna, Kurucová-Novická Natálie, Ljachová Marie, Mastellová Vilma, Rosenzweigová - Bleicherová Ruth, Rusínová - Maskalová Anna. Nadále zůstávaly kmenovými příslušníky čs. NP v SSSR. Jak jsme uvedli úvodem, pět z nich odletělo s parabrigádou na Slovensko.

Václav Kameník